

הבימה הציבורית לשיח יהודי ודמוקרטי – מושב בנושא גיור - 14.04.2016

מסכמת: שרה גולד

סיכום דברי המשתתפים במושב:

הרב ישראל ויס:

בעיני הרב ויס הסיבה העקרית לכך שאין מתגיירים רבים היא כי דרישת בית הדין לשנות הרגלים קשה מנשוא. עולה מברית המועצות שגדל בארץ והוא ככל האזרחים היהודים, מתקשה להבין מדוע יהודי אחר איננו מקיים מצוות ואילו הוא מחויב בהן. הוא גם מתקשה בקיום המצוות החיצוניות, אך שום סיבה אמיתית שנוגעת לאופן הגיור איננה זו שמונעת ממנו להגיע לבית הדין.

הרב ויס הוסיף ואמר שאין אדם שמגיע להתגייר ורוצה להיות יהודי, והוא לא נהיה יהודי. הרב גם לא חווה מציאות של אדם שבאמת רוצה להתגייר ומוליכים אותו הרבה שנים. אך ישנו סף הלכתי מסוים שחובה לחצות. ישנם אנשים שהם אזרחים נאמנים, אך הם אינם יהודים.

יהודי הוא מי שעבר שני שלבים:

בשלב הראשון, אמר הרב ויס, הוא מנסה לחדור לנבכי נשמתו של המתגייר ולהבין אם הוא באמת רוצה להתגייר.

בשלב השני היהדות דורשת שהמתגייר יקיים מצוות.

אם מגיעים למסקנה שהאיש מילא את שני התנאים הללו הוא יגוייר בחום ובאהבה. הרב ויס אמר שאיננו יודע מה עושים המתגיירים למחרת, וששמועות על כך שמרבית המתגיירים אינם שומרים תורה ומצוות מכבידות עליו, אך הוא מגייר רק לפי ההלכה. זאת כמובן תוך רגישות לנסיבות ובזהות שאיתה מגיעים המתגיירים.

לבתי הדין הממלכתיים מגיעים להתגייר פחות מ-2000 אנשים ולמדינת ישראל מגיעים כל שנה כ-10,000 אנשים שמוגדרים כלא יהודים. כלומר, אנחנו צוברים צבירה שלילית של 8000 איש כל שנה.

הרב ויס סיכם כי בתי הדין אינם רשעים או מיושנים. הם מכירים בחשיבות, מאד ידידותיים ומגיירים בחום ובאהבה. אך רק מבקשים שיבואו עוד אנשים.

פרופ' צבי זוהר:

התפיסה הקמאית של הקבוצה היהודית היא ששיוך אליה הוא לפי לידה. לכן, אם מישהו שנולד לקבוצה בוחר מרצונו החופשי לעזוב אותה ולהצטרף לאחרת- הגמרא קובעת שהוא לא איבד בכך את הסטטוס שלו כיהודי.

לעומת זאת ההלכה קבעה כי זהותו של אדם כנוכרי אכן נקבעת על פי לידה, אבל בשונה מזהות יהודית, זהות נוכרית מולדת ניתנת לשינוי- אדם יכול להפוך ליהודי. המצב בו שיוך לקבוצה היהודית הוא חד משמעית רק לפי לידה ולקבוצה הנוכרית יש אפשרות נוספת, הינו אנומלי ומפתיע.

על כן, ההלכה קובעת שיש טקס המאפשר מעבר מזהות מולדת אחת לזהות מולדת שניה- הגיור מופיע כמעין לידה לתוך הקבוצה היהודית. לכך ישנן השלכות על מקור חיובו של הגר לקיום מצוות, על מצבים בהם הגר חוזר בו ועל הקשר למשפחתו הקודמת. מכאן גם ההסבר למרכזיות הטבילה, בה האדם יוצא מהמים עירום ונוטף מים, כתינוק היוצא מרחם אימו.

הרכיב הנפרד של קבלת מצוות שבלעדיה אין תוקף לגיור לא מופיע אצל חז"ל, אלא בתוספות במסכת יבמות. אצל הבן יצחק מובאת לראשונה הגדרה לכך- אירוע פנימי בלב המתגייר שבו הוא מתכוון להיות דתי. שם נאמר שזה בניגוד לעקרון ההלכתי שדברים שבלב אינם דברים, ואכן יכול להיות מצב שהאדם יגיד בפיו שהוא מקבל מצוות אך בליבו לא יתכוון לקיימן.

פרופ' זוהר גורס כי הכוונה הינה ערך מוסף בלבד, אך לא תנאי לתוקף הגיור. עמידה על דרישת הכוונה מביאה למצבים בעייתיים כגון הצורך לשקר בבית הדין.

לסיכום, יש הרבה רבנים בהסטוריה של ההלכה שלא חושבים שכוונה להיות דתי היא תנאי מהותי בטקס הגיור, ואין צידוק הלכתי להעדיף דווקא את העמדה הזו, מה גם שהעדפה זו הרסנית עבור עם ישראל ותורת ישראל.

הרבה גליה סדן:

ראשית ציינה הרבה סדן שהגיור בארץ מקיף אנשים מרקעים שונים. רוב הפונים הם נשים, הן בשל הצורך לעבור ברית מילה, והן משום שיש ציפיה יותר גדולה מנשים להתגייר כדי שהילדים יהיו יהודים.

יש להפריד בין השאלה מדוע אדם לא פונה לגיור לבין השאלה מדוע הוא לא מסיים את תהליך הגיור. לפעמים האחרונה תלויה בעניינים אישיים או במדיניות של בתי דין.

לדעת הרבה תהליך הגיור הוא חינוכי ואנשים אינם רוצים לעשות שקר בנפשם, לכן, על כל בית דין להזהר שלא ליצור נורמה בה אנשים משקרים כדי לעבור גיור, בעוד שאנשים כנים לא יסיימו את הגיור.

בעיה נוספת היא שכאשר מדברים על "חזר בו", מדובר בעבודת עכו"ם. אך מערכת הגיור האורתודוקסית רואה זאת כמי שלמרות הגיור חזר לישוע בשבת וכדומה, למרות שאורח חייו הינו יהודי.

יתירה מזאת, רוב האנשים שמגיעים לתהליך גיור ויתרו על אורח חייהם הקודם והם חיים אורח חיים יהודי שנים מספר. זאת משום שהם מחפשים שייכות, ועלינו למצוא דרך לתת להם תחושת שייכות. יש גם לזכור שהמתגיירים מזרע ישראל באים בכעס גדול, הם חשים מרומים כשפתאום גילו שאינם יהודים ויש לשאול כיצד חודרים מבעד לכעס הזה ומאפשרים תחושת שייכות.

בנוגע לגיור הרפורמי:

- מתקבלים אליו רק אזרחי מדינת ישראל או אנשים שהם בתהליך התאזרחות.
- בדומה לגיור האורתודוקסי הוא כולל מילה, טבילה וקבלת עול מצוות. הויכוח הוא אך סביב שאלת קבלת עול המצוות.
- המתגיירים רשומים כיהודים במרשם האוכלוסין, אך הרבנות לא מכירה בכך.

לסיום, התנועה הרפורמית בארץ החליטה שהיא אינה מחתנת אנשים שאינם יהודים. כולם חייבים בגיור, אך יש הליך גיור שונה בין זרע ישראל לאלה שאינם.

שחר אילן:

סיבות לביטול המונופול האורתודוקסי על הגיור:

1. מאמץ הגיור הלאומי נכשל. הריבוי הטבעי של חסרי הדת גדול מהגיורים ואנשים אינם באים להתגייר. מסקר שעשתה חדו"ש עולה שרק 20% מהעולים מייחסים חשיבות רבה לשאלת מיהו יהודי ולגיור. יש כאן כשלון שהמסד מסרב להכיר בו.
2. האיום המתמיד בנושא הגיור היה הפילוג בעם, אך הוא כבר קיים בכך ש-350,000 מבני עמנו אינם יכולים להתחתן. כך שאי אפשר לאיים יותר בפילוג.
3. חופש הדת.
4. לרפורמים ולקונסרבטיבים בחו"ל יש גרים, שהם חלק מעם ישראל וצריך לאפשר להם לחיות כשוויים.
5. נוצר מצב שמתגייר חילוני ההופך ליהודי משקר חד פעמית או חי את כל חייו בשקר. כלומר, הכניסה לעם היהודי היא בשקר. וזו חרפה.

מר אילן הוסיף כי העניינים המהותיים בגיור הם שבות ונישואין. מירב המתגיירים כיום הם אנשים שממילא חיים במדינה, כך שבעיית השבות נפתרה. יש לאפשר נישואין אזרחיים לכל, ואז תפתר גם בעיית הגיור הלא אורתודוקסי, הוא לא יבקש יותר מהאורתודוקסיה דבר.

התמיכה בהכרה בכל סוגי הגיורים עומדת באופן קבוע על 60% ולמעלה מכך. מתוכם חצי מסכימים עם גיור חילוני, כשלמעשה אין דבר כזה. הזרם הגדול ביותר בעם היהודי הוא החילונים והמסורתיים, ולא יתכן שזרם זה לא יקבל שליטה על שערי העם היהודי, בייחוד כשהיא מקנה שליטה על השבות. ישנו עולם גדול של התחדשות יהודית חילונית שממנו מצפה מר אילן לענות על כיצד זה יעשה. אולם הם לא עושים זאת בין היתר משום שאינם מעוניינים להכנס לנושא השנוי במחלוקת.

במשך עשרות שנים החילונים הפריטו את יהדותם וזה נגמר. הם אינם מעוניינים למסור את הטיפול ביהדותם ובכניסה לעמם בידי נציגים. חובה למצוא דרך בה הציבור החילוני ישתתף בטיפול בבעיה.